

Selskapskontroll | Haugesund kommune

Eierskapsforvaltning

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	4
1.1 Formål og problemstillinger	4
2. Kontrollkriterier	5
2.1 Eierskapsmelding	5
2.2 Kommunens Sentralforbund sine anbefalinger	5
2.3 Lovkrav	5
3. Metode	7
3.1 Dokumentanalyse	7
3.2 Spørreundersøkelse	7
3.3 Intervju	7
3.4 Verifisering og høring	7
4. Data	8
4.1 Oversikt over eierskapene.....	8
Oversikt over selskap innenfor § 80.....	8
Oversikt over selskap utenfor § 80.....	9
4.2 Eierskapsmelding og eierstrategi	9
1.1.1 Eierskapsmelding	9
1.1.2 Formålet med eierskapet/eierstrategi	10
4.3 Utøvelse av eierskap	11
1.1.3 Valg av styre- og generalforsamlingsrepresentanter	11
1.1.4 Kompetanse.....	12
1.1.5 Utøvelse av vervene	12
1.1.6 Etikk	13
1.1.7 Habilitet.....	13
4.4 Oppfølging av eierskapene	13
5. Vurderinger	15
6. Forslag til tiltak	16
Vedlegg 1: Høringsuttalelse	17

1. Innledning

Deloitte har i samsvar med bestilling fra kontrollutvalget, sak 27/10, gjennomført en selskapskontroll av eierskapsforvaltningen i Haugesund kommune.

1.1 Formål og problemstillinger

Formålet med selskapskontrollen er å undersøke og vurdere hvordan Haugesund kommune forvalter eierskap i selskap de har eierinteresse i. Følgende problemstillinger er undersøkt:

1. Har kommunen oversikt over eierskapene sine?
2. I hvilken grad har kommunen en eierstrategi eller definerte formål for de selskapene kommunen har eierinteresser i?
3. I hvilken grad har kommunen system og rutiner som sikrer at eierskapet blir forvaltet på en forsvarlig måte?
4. Hvordan utnevnes styre- og generalforsamlingsrepresentanter?
5. I hvilken grad har kommunen sikret at eierrepresentantene har tilstrekkelig kompetanse til å forvalte eierstyringen på en forsvarlig måte?
6. Hvordan fungerer rapporteringen fra selskap til eier?

2. Kontrollkriterier

Kontrollkriteriene er et sett av målekriterier som danner utgangspunkt for undersøkelsene og som er brukt for å kunne vurdere eierskapsforvaltningen i Haugesund kommune.

2.1 Eierskapsmelding

I Haugesund kommunes eierskapsmelding går det fram at meldingen er systematisert etter Kommunens Sentralforbunds (KS) Eierforum sine 19 anbefalinger for forvaltning av eierskap, og at anbefalingene legges til grunn for prinsipp, retningslinjer og rutiner for eierstyringen.

2.2 Kommunens Sentralforbund sine anbefalinger

Kommunens Sentralforbunds (KS) eierforum har utarbeidet et sett med anbefalinger¹ for hvordan eierskap bør forvaltes og hvilke system og rutiner kommunen bør etablere. I nyhetsmeldingen knyttet til anbefalingene heter det at budskapet er – gjør som anbefalingene sier eller grunngi hvorfor en i enkelte tilfeller ikke følger anbefalingene. KS omtaler nitten temaer med anbefalinger:

1. Obligatorisk opplæring av og informasjon til folkevalgte
2. Utarbeidelse av eierskapsmeldinger
3. Utarbeidelse og revidering av selskapsstrategi og selskapsavtale/vedtekter
4. Vurdering og valg av selskapsform
5. Fysisk skille mellom monopol og konkurransevirkosomhet
6. Tilsyn og kontroll med kommunale foretak og forvaltningen av kommunens interesser i selskaper
7. Sammensetning og funksjon av eierorgan
8. Gjennomføring av eiermøter
9. Eiers krav til profesjonelle styrer i kommunal sektor
10. Valgkomité for styreutnevning i aksjeselskap og interkommunale selskap
11. Rutiner for kompetansevurdering av selskapsstyrene
12. Styresammensetning i konsernmodell
13. Oppnevning av vararepresentanter
14. Habilitetsvurderinger og politisk representasjon i styrene
15. Kjønnrepresentasjon i styrene
16. Godtgjøring til styrerepresentanter
17. Arbeidsgivertilhørighet i selvstendige rettssubjekter
18. Utarbeidelse av etiske retningslinjer
19. Administrasjonssjefens rolle i kommunale og fylkeskommunale foretak.

2.3 Lovkrav

I følge aksjeloven² § 5-1 utøver aksjeeierene den øverste myndighet i selskapet gjennom generalforsamlingen. Hver aksje gir en stemme dersom ikke annet følger av lov eller vedtekter (§ 5-3). Forvaltningen av selskapet hører til under styret og medlemmene blir valgt av generalforsamlingen (§ 6-3). Styret skal sørge for forsvarlig organisering av virksomheten (§ 6-12) og styret skal føre tilsyn med den daglige ledelsen av selskapet og selskapet sine andre virksomheter (§ 6-13). Styremedlemmer tjenestegjør i to år. I vedtektene kan tjenestetiden settes kortere eller lengre, men ikke mer enn fire år (§ 6-6).

¹ Anbefaling om eierskap, selskapsledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper og foretak (august, 2010)

² Lov om aksjeselskap LOV-1997-06-13-44.

I følge lov om interkommunale selskaper³ § 6 skal selskapet ha et representantskap hvor alle deltakerne er representert med minst en representant. Kommunen utnevner selv sine representanter. Deltagerne vil, i følge § 7, utøve sin myndighet i selskapene gjennom representantskapet som er selskapets øverste myndighet. Hver representant har en stemme med mindre annet er fastsatt i selskapsavtalen (§ 9). Representantskapet velger styremedlemmer, og de blir valgt for to år med mindre annet er avtalt. Valgperioden kan ikke settes lengre enn fire år (§ 10). Forvaltningen av selskapet hører under styret, som har ansvar for en tilfredsstillende organisering av selskapet (§ 11).

³ Lov om interkommunale selskaper LOV 1999-01-29 nr 06.

3. Metode

Prosjektet er gjennomført i samsvar med RSK 001, standard for forvaltningsrevisjon.

3.1 Dokumentanalyse

Innsamlet dokumentasjon og kildemateriale i form av regelverk, selskapsdokumentasjon, kommunale vedtak og retningslinjer m.m. er analysert, og kildematerialet er vurdert i forhold til kontrollkriteriene.

3.2 Spørreundersøkelse

Det er sendt ut en elektronisk spørreundersøkelse til kommunens generalforsamlingsrepresentanter, representanter til representantskapet og styremedlemmer. Totalt ble spørreundersøkelsen sendt ut til 30 representanter, og 19 har svart på undersøkelsen. Dette utgjør en svarprosent på 63,3 %.

3.3 Intervju

For å få en grundigere kunnskap om kommunens eierskapsforvaltning ble det gjennomført intervju med rådmann og økonomisjef. I tillegg ble det gjennomført samtale med ordfører som er eierrepresentant i flere av selskapene kommunen har eierskap i.

Intervjudata er verifisert av de som har blitt intervjuet.

3.4 Verifisering og høring

Rapporten er sendt rådmannen i Haugesund kommune som høringsutkast for verifisering og uttalelse. Rådmannens høringsuttalelse følger av vedlegg 1.

4. Data

4.1 Oversikt over eierskapene⁴

I tabellene under er selskapene Haugesund kommune har eierskap i delt inn i grupper som viser selskap som faller inn under kommuneloven⁵ § 80 Selskapskontroll og andre selskap som kommunen har eierskap i. Selskap som faller inn under kommuneloven § 80 er selskap hvor kommunen alene eller sammen med andre kommuner og/eller fylkeskommuner har 100 % eierskap.

Oversikt over selskap innenfor § 80

Selskap	Eierandel
Haugaland Kraft AS	31,97 %
Sørvest Varne AS	4,4 %
Haugesund Parkering Drift AS	100 %
Haugalandspakken AS	12,5 %
Haugaland Industri AS	43,8 %
AS Karmøy Industri	7,76 %
Uni-k AS	100 %
Haugaland Bompengeselskap AS	33,33 %
Sunnhordland Bru- og Tunnelselskap AS	4,88 %
Universitetsfondet for Rogaland AS	7,89 %
Røvær Utvikling AS	100 %
Haugaland Vekst IKS	20 %

4 Basert på oversikt i kommunens eierskapsmelding for 2010. Selskaper nevnt i eierskapsmeldingen under Andre selskaper, borettsleiligheter etc. er ikke inkludert i oversikten her. Selskap som er framstilt under Interkommunalt samarbeid er merket med stjerne.

5 Lov om kommuner og fylkeskommuner LOV-1992-09-25-107.

Haugaland Interkommunale Miljøverk IKS	58,2 %
Karmsund Interkommunale Havnevesen IKS	38,46 %
Haugaland Arbeidsgiverkontroll*	43,24 %
Haugaland Kontrollutvalgssekretariat IKS*	30,88 %

Oversikt over selskap utenfor § 80

Selskap	Eierandel
Haugaland Kunnskapspark AS	13,55 %
Destinasjon Haugesund & Haugalandet AS	19,77 %
Biblioteksentralen AL	0,34 %
Haukelivegen AS	3,03 %
Norsk Bane AS	1,3 %
Fjord Norge AS	0,12 %
Vise og Lyrikkfestivalen i Haugesund AS	5 %

Økonomienheten har ansvar for å innhente informasjon fra selskapene som grunnlag for årlig oppdatering av eierskapene. Det er ikke utarbeidet skriftlige rutiner for innhenting av informasjon fra selskapene. Oversikt over eierskapene baseres hovedsakelig på årsregnskap og årsmeldinger.

Selskapsetableringer og kjøp av aksjer krever politisk behandling, og slike endringer fanges opp ved gjennomgang av politiske vedtak.

Økonomienheten planlegger å utarbeide et dokument med oversikt over informasjon som kommunen ønsker tilsendt fra selskapene. På denne måten vil kommunen få tilgang til mer av den informasjonen de vurderer at de trenger som eier, blant annet knyttet til mål og strategier, driftsmessige forhold, og selskapets oppfølging av spesifikke eierkrav.

4.2 Eierskapsmelding og eierstrategi

1.1.1 Eierskapsmelding

Haugesund kommunes eierskapsmelding er inndelt i tre deler. Første del er generell og inneholder prinsipper, råd og anbefalinger knyttet til eierstyring. Del to gir en oversikt over kommunens eierskap i

selskaper og samarbeidsformer, og del tre gir mer detaljert informasjon om eierskapene i de enkelte selskapene. Det går fram av eierskapsmeldingen at den skal gi en oversikt over hva Haugesund kommune har av selskaper og samarbeid og hvilke oppgaver som forventes løst av disse. Videre står det at eierskapsmeldingen skal bidra til å fastlegge nødvendige rutiner for styring, kontroll, informasjon m.v.

Eierskapsmeldingen inneholder ikke en oversikt over kommunens generalforsamlingsrepresentanter, representanter til representantskapet og styremedlemmer i selskapene.

Eierskapsmeldingen er behandlet i bystyret i 2009 og 2010. I intervju blir det formidlet at bystyret ved den årlige behandlingen drøfter både innholdet i meldingen og kommunens forhold til enkeltsselskap, samt eierstyringsprinsipper, mål og resultater. Det blir gitt uttrykk for at debatten og innspill fra politikerne har ført til at eierskapsmeldingen har blitt utviklet og forbedret.

Enhetsleder for økonomi mener at eierskapsmeldingen i seg selv representerer en forbedring i kommunens eierstyring. Han peker blant annet på at meldingen presenterer eierskapene på en samlet og strukturert måte, og at informasjonen om selskapene er bedre egnet til å styre etter enn den informasjonen som fremgår i kommunens årsregnskap.

Spørreundersøkelsen viser at 95 % av kommunens eierrepresentanter kjenner til innholdet i Haugesund kommunes eierskapsmelding. Av disse mener 23,5 % at kommunens eierskapsmelding i stor grad blir lagt til grunn for kommunens eierskapsforvaltning, 60 % i noen grad, og omtrent 12 % av respondentene at meldingen i liten grad blir lagt til grunn i forvaltningen.

Enkelte respondenter peker på at eierskapsmeldingen er et relativt nytt dokument, og av den grunn foreløpig ikke har fått etablert seg som et aktivt styringsverktøy. Det trekkes fram som en svakhet at meldingen er for lite konkret og ikke i tilstrekkelig grad inneholder styringssignaler og målformuleringer for det enkelte selskap.

Enhetsleder for økonomi peker blant annet på at eierskapsmeldingen ikke inneholder tilstrekkelig informasjon om eierandeler kommunale foretak har i andre selskap. Kommunen vurderer å ta inn slik informasjon i meldingen.

1.1.2 Formålet med eierskapet/eierstrategi

I eierskapsmeldingen går det fram at kommunen skal ha et langsiktig og ansvarlig perspektiv på sine eierskap. Endringer i strategier og eller oppgaver til det enkelte selskapet skal drøftes i forbindelse med den årlige behandlingen av eierskapsmeldingen.

I følge eierskapsmeldingen har det i noen grad vært naturlig for kommunen å gå inn med aksjekapital/andeler i selskaper som er særlig opptatt av miljø/renovasjons-, samferdsels-, reiselivsspørsmål og attføringsvirksomhet som hovedformål. Eierskapsmeldingen inneholder ikke eierstrategier for det enkelte selskap. Representanter fra kommunen opplyser at kommunen ikke har vedtatt eierstrategi eller retningslinjer for eierskapsforvaltningen i noen av selskapene utover det som fremgår av de generelle formuleringene i eierskapsmeldingen.

Det blir opplyst at det ved politisk behandling av eierskapsmeldingen ble drøftet og fremmet synspunkt på strategier og formålet med kommunes eierskap i enkelte selskaper. Det ble ikke fremmet konkrete forslag til endringer.

I spørreundersøkelsen svarte 57 % av generalforsamlingsrepresentantene at de ikke opplever at kommunen har en tydelig strategi eller formål med selskapene de er representant i. Nesten 78 % av styrerepresentantene svarte at de opplever at kommunen har en tydelig eierstrategi eller formål med eierskapet i de selskap de er styrerepresentant i. Representanter fra kommunen mener at det kan gjøres mer for å tydeliggjøre kommunens eierstrategi og formålet med eierskapene.

I eierskapsmeldingen står det at eiermålsetningene, uavhengig av deres innhold, må være klart kommunisert. I intervju blir det formidlet at kommunen ikke har fastsatt konkrete mål, utbyttepolitikk, avkastning eller andre målsetninger for eierskapene. I ett av intervjuene blir det vist til at mål og strategier kan bli kommunisert til selskapene gjennom eiermøter, og gjennom vedtak i formannskap og bystyret.

4.3 Utøvelse av eierskap

1.1.3 Valg av styre- og generalforsamlingsrepresentanter

I spørreundersøkelsen oppgir elleve av styremedlemmene⁶ at de har ett verv, mens seks styremedlemmer svarte at de har to eller flere verv. Av generalforsamlingsrepresentantene er det fem som har verv for ett selskap, mens to oppga at de er representanter i to eller flere selskap.

Bystyret utnevner generalforsamlingsrepresentanter. Det blir opplyst at bystyret som hovedregel følger anbefalingene i eierskapsmeldingen om at ledende politikere skal velges (ordfører/varaordfører). Det blir ikke valgt vararepresentanter, men generalforsamlingsrepresentant delegerer fullmakt ved behov. Varighet for vervet er normalt valgperioden på fire år.

I spørreundersøkelsen går det fram at 85,7 % av generalforsamlingsrepresentantene er politikere, og én (14,3 %) representant kommer fra administrasjonen. Spørreundersøkelsen viser at politiske verv og partitilhørighet vurderes som de viktigste faktorene ved utvelgelse av generalforsamlingsrepresentanter.

Når det gjelder styresammensetning står det i eierskapsmeldingen at det er eiers ansvar å sikre et styre med nødvendig kompetanse til å lede selskapet i tråd med eiers formål. Videre står det at sammensetning av styre bør gjøres ut i fra at styret er et kollegialt organ og bør velges ut i fra formelle krav til kompetanse og selskapets egenart.

Rådmannen opplyser at kommunen ikke har iverksatt tiltak i samarbeid med andre eiere for å sikre en samordnet sammensetning av styreverv. Styremedlemmer velges av bystyret, normalt etter innstilling eller forslag fra partigruppene, og hvor det tas hensyn til kjønnsfordeling. Varighet for vervet er normalt valgperioden på fire år.

Av styremedlemmer utnevnt av kommunen er det ca. 67 % som er politikere og 28 % fra administrasjonen. En representant oppgir å ha annen tilknytning. I spørreundersøkelsen oppgir respondentene at det ved valg av styremedlemmer er politiske verv og partitilhørighet som er mest avgjørende. Kjønn vurderes også som viktig ved utnevning. Kapasitet, erfaring fra styreverv og kompetanse blir vurdert som minst viktig ved utvelgelse.

I spørreundersøkelsen er det ingen av styrerepresentantene som har svart at kompetanse i stor grad blir tatt hensyn til ved utvelgelse av styre. I underkant av 30 % har svart at kompetanse i liten grad har betydning, mens 23,5 % har svart at kompetanse ikke har betydning i det hele tatt ved utvelgelse. Resten av respondentene (47,1 %) mener at kompetanse i noen grad er avgjørende ved valg av styrerepresentanter. Flere respondenter gir uttrykk for at kompetanse burde være en viktigere faktor ved utvelgelse av styrerepresentanter.

I følge eierskapsmeldingen bør alle som påtar seg styreverv registrere vervene i styrevervregistrene. Rådmannen opplyser at kommunen legger til grunn at styrerepresentanter registrerer sine verv i

⁶ Et av styremedlemmene har ikke svart på dette spørsmålet

styreregisteret. En gjennomgang av styrevervregisteret⁷ viser at ikke alle styrerepresentantene som er utnevnt av kommunen er registrert.

1.1.4 Kompetanse

Det går fram av eierskapsmeldingen at kommunen som en del av folkevalgtopplæringen skal gi opplæring i de ulike aspektene knyttet til eierstyring. I folkevalgtopplæringen berøres tema knyttet til eierstyring, men dette er informasjon av generell karakter. Det blir videre opplyst at kommunen ikke har etablert tilbud om opplæring for styremedlemmer, men at det er et ønske om å kunne tilby opplæring til styremedlemmer etter valget til høsten. De som er intervjuet har inntrykk av at kommunens representanter til styrende organer fungerer som de skal.

I spørreundersøkelsen svarte 57,1 % av generalforsamlingsrepresentantene at de har tilstrekkelig kompetanse til å utøve sitt verv. I underkant av 29 % mener de i noen grad har tilstrekkelig kompetanse, mens én representant (14,3 %) mener kompetansen i liten grad er tilstrekkelig. En generalforsamlingsrepresentant opplyser å ha fått opplæring gjennom seminar/kurs, mens de resterende respondentene (85,7 %) ikke har fått opplæring i forbindelse med vervet som generalforsamlingsrepresentant. I spørreundersøkelsen blir det pekt på at det bør være obligatorisk med en generell innføring i generalforsamlingens oppgaver og plikter.

Spørreundersøkelsen viser at alle styrerepresentantene mener at de i stor (44 %) - eller i noen (56 %) grad har tilstrekkelig kompetanse til å utøve styrevervet. Kompetanse om økonomi, fagkompetanse, generell kompetanse om styrearbeid og bransjespesifikk kompetanse blir i undersøkelsen trekt fram som områder der enkelte styrerepresentanter opplever at de mangler kompetanse.

Omtrent 22 % av respondentene oppga at de har fått opplæring i forbindelse med styrevervet. Av disse oppga halvparten at denne opplæringen har vært tilstrekkelig for å utøve styrevervet. Flere etterspør mer opplæring i relevante lovverk, og innføring i plikter og ansvar som følger av vervet. Enkelte gir uttrykk for at det hadde vært ønskelig med mer generell opplæring i styrearbeid, ved siden av den opplæringen som eventuelt skjer i selskapene.

Representanter fra kommunen er ikke kjent med om de enkelte styrene gjennomfører egen evaluering av styrets arbeid og kompetanse. Ingen av styrerepresentantene har i undersøkelsen svart at det blir gjennomført evaluering av styrets arbeid. Leder for økonomienheten opplyser at dette er noe av det som vurderes å få innhentet årlig informasjon om fra selskapene.

1.1.5 Utøvelse av vervene

I spørreundersøkelsen svarte et flertall av generalforsamlingsrepresentantene at kommunen ikke har klare retningslinjer for utøvelse av vervet. De fleste av disse (75 %) mener dette i stor grad eller i noen grad er et problem i forhold til utøvelsen av vervet, og alle mener slike retningslinjer burde foreligge for å sikre en forsvarlig utøvelse av vervet. Det blir blant annet pekt på at det i større grad bør være prosedyrer for hvordan en diskuterer saker i forkant og etterkant av møter, og prosedyrer for tilbakemelding til politiske organer.

Omtrent 39 % av styrerepresentantene oppga at det er styreinstruks i selskapet hvor de har styreverv. Halvparten av styrerepresentantene mener at det i stor grad er tydelig hvordan vervet skal utøves, mens i underkant av 28 % mener at det i noen grad er tydelig hvordan vervet skal utøves. Nesten 67 % av styrerepresentantene oppga at det noen ganger hender at de er usikre på hvordan saker skal håndteres. Ingen har oppgitt at de *ofte* eller *aldri* er usikre, mens omtrent 33 % svarte at de sjelden er usikre. De fleste som svarte at det hender de er usikre på behandlingen av en sak, kommenterer at de da rådfører seg med andre som har kompetanse, blant annet andre i styret, daglig leder i selskapet eller politisk/administrativ ledelse i kommunen.

⁷ www.styrevervregistret.no

I undersøkelsen kommer det fram at styremedlemmer blant annet savner klarere eierpolitikk og målsetninger med eierskapet som setter premisser for håndteringen av vervet. Videre gis det uttrykk for at det er for mye opp til den enkelte hvordan vedkommende velger å ivareta sitt ansvar og sine forpliktelser knyttet til vervet. I overkant av 60 % av styrerepresentantene har svart at de i stor grad er kjent med hvilket ansvar og hvilken fullmakt som er knyttet til styrevervet.

1.1.6 Etikk

Kommunen følger ikke systematisk opp at de enkelte selskap har etiske retningslinjer slik det anbefales i eierskapsmeldingen. Det opplyses i intervju at dette også er noe av det som det vurderes å få innhentet årlig informasjon om fra selskapene.

I spørreundersøkelsen oppga halvparten av styrerepresentantene at det er utarbeidet etiske retningslinjer i selskaper der de har verv. Av disse svarte alle at de i stor grad (44,4 %) eller i noen grad (55,6 %) kjenner til innholdet i retningslinjene.

1.1.7 Habilitet

I følge eierskapsmeldingen bør bystyret vurdere bruken av ledende politikere i selskapsstyrene for å unngå situasjoner der styrets medlemmer ofte må vurdere sin rolle i forhold til habilitet. Tilsvarende gjelder for rådmannen og rådmannens stedfortredere.

I intervju blir det opplyst at problemstillinger knyttet til habilitet skal håndteres i henhold til ordinære rutiner i kommunen, og at kommunens representanter er oppmerksomme på spørsmål knyttet til habilitet. Samtlige styremedlemmer svarte i undersøkelsen at de kjenner til regelverket knyttet til habilitet. I overkant av 11 % svarte at de har opplevd habilitetsutfordringer knyttet til vervet.

4.4 Oppfølging av eierskapene

Det blir opplyst i intervju at det ikke er etablert et system og skriftlige rutiner for oppfølging av eierskap. Oppfølging av det enkelte selskap er basert på en vurdering av risiko og vesentlighet. Disse vurderingene er basert på selskapenes betydning for kommunen, størrelse, formål og hvilke tjenester de leverer. Slike vurderinger er ikke dokumentert.

Eierskapsmeldingen inneholder ikke beskrivelse av rapporteringsrutiner til politisk og administrativt nivå. Det blir opplyst at kommunen ikke har fastsatt krav til hvilken informasjon som skal rapporteres fra selskapene. Videre blir det opplyst at rapporteringen fra de forskjellige selskapene kan variere betydelig, blant annet avhengig av selskapenes art og størrelse, samt spesielle hendelser og aktiviteter.

Det blir opplyst at det i stor grad holdes kontaktmøter mellom nøkkelpersoner i selskapene og kommunens politiske og administrative ledelse, blant annet for å samordne administrative forhold og tjenester. Ansvaret for å følge opp enkeltelskaper er fordelt på nøkkelpersoner i kommunen. Rådmannen har blant annet et dedikert ansvar for å følge opp noen av de viktigste selskapene for kommunen. Oppfølgingen innebærer blant annet deltagelse i eiermøter og møter med styreleder og daglig leder, samt generell oppfølging og overvåking av virksomheten/viktige saker. Rådmannen opplyser at det også er etablert et prinsipp om at selskapene skal praktisere meroffentlighet, hvilket innebærer at de generelle mulighetene for innsyn og kontroll er styrket.

Det gjennomføres eiermøter ut over de lovbestemte årlige eiermøtene i de største selskapene. Saker som skal behandles av generalforsamlingen blir ikke drøftet i politiske organer i kommunen i forkant av generalforsamlingen. I spørreundersøkelsen svarte over halvparten av generalforsamlingsrepresentantene at de i liten grad (14 %), eller ikke i det hele tatt (43 %), får tilstrekkelig med styringssignaler til at de kan utøve vervet i tråd med kommunens eierinteresser. Av de 43 % generalforsamlingsrepresentantene som mener kommunen har en tydelig strategi, mener alle at strategien i stor (66,7 %) eller i noen grad (33,3 %) er reflektert i de sakene som blir behandlet i generalforsamlingen.

Over 70 % av generalforsamlingsrepresentantene har i undersøkelsen svart at de ikke rapporterer til kommunen om saker fra generalforsamlingen. De (28,6 %) som har oppgitt at de rapporterer til kommunen, oppga at det bare i noen eller liten grad er tydelig hva denne rapporteringen skal inneholde. Samtidig opplyser de som har rapportert at denne rapporteringen blir fulgt opp av kommunen.

I følge eierskapsmeldingen skal bystyret, i forbindelse med behandling av eierskapsmeldingen, gjennomføre en evaluering av mål, resultat og drift knyttet til selskaper som er særlig viktige for kommunen. Det blir opplyst at kommunen ved behandling av eierskapsmeldingen i 2010 innkalte to av selskapene for å holde en presentasjon for bystyret. Presentasjonene inneholdt informasjon om relevante forhold i selskapene, blant annet knyttet til drift, målsetninger og strategier. Enhetsleder for økonomi mener at slike orienteringer gir kommunen et godt grunnlag for å vurdere om selskapene drives i samsvar med vedtektene og kommunens formål med eierskapet, Han ser på dette som en ordning som bør videreføres, og sier at det neste år vil være naturlig å innkalle andre selskaper som er viktige for kommunen.

I spørreundersøkelsen svarer 44 % av styrerepresentantene at de rapporterer til kommunen om sitt og styrets arbeid. Det blir opplyst at rapportering ofte skjer i forbindelse med eiermøter. Enkelte rapporterer også løpende gjennom året, blant annet gjennom orienteringer til formannskapet. De som rapporterer opplever at rapporteringen blir fulgt opp av kommunen.

I overkant av 26 % av respondentene i spørreundersøkelsen mener at kommunens oppfølging av eierskapene i stor grad er tilstrekkelig, mens i overkant av 42 % mener oppfølgingen i noen grad er tilstrekkelig. Over 30 % svarte at oppfølgingen av eierskapene i liten grad – eller ikke i det hele tatt er tilstrekkelig.

I spørreundersøkelsen blir det gitt uttrykk for at det har skjedd en bedring i oppfølgingen av eierskapene, og at en har merket et økt politisk fokus på dette området. Samtidig skisseres flere forbedringsområder. Mange etterspør tydeligere eiersignaler mot det enkelte selskap, og mener politisk nivå må ha fokus på dette. Enkelte savner også bedre rutiner for rapportering og annen oppfølging. En eierrepresentant trekker fram at eier må stille større krav på generalforsamling, blant annet krav til styret om tilbakemelding.

5. Vurderinger

Undersøkelsen viser at kommunen har god oversikt over eierskapene sine, men at det på noen områder er forbedringspotensial. Blant annet blir det trekt frem i intervju at eieroversikten som blir presentert i eierskapsmeldingen burde inneholdt et mer fullstendig bilde av kommunens indirekte eierforhold. Undersøkelsen viser også at eierskapsmeldingen ikke inneholder oversikt over kommunens styre- og generalforsamlingsrepresentanter. Slik oversikt kan bidra positivt til å styrke mulighetene for dialog og informasjonsutveksling mellom kommunen og eierrepresentantene. Revisjonen vurderer det som positivt at eierskapsmeldingen er gjenstand for en årlig behandling i formannskap og bystyret, og at kommunen har fokus på å implementere rutiner og retningslinjer som sikrer tilstrekkelig oversikt over eierskapene.

Eierstrategi for de enkelte selskapene skal bidra til å klargjøre hvordan mål og forventninger til eierskapene skal realiseres. Kommunen har ikke formalisert eierstrategier for noen av selskapene. Samtidig viser undersøkelsen at hovedandelen av eierrepresentantene opplever at kommunen har en tydelig strategi eller formål med eierskapet i selskap de er representanter i. Etter revisjonens vurdering kan manglende formalisering av eierstrategi øke risikoen for at kommunen ikke oppnår målsetningene med eierskapene, og at eierrepresentantene ikke utøver eierskapet i samsvar med kommunens intensjon.

Undersøkelsen viser at kommunen har etablert et system for differensiert oppfølging av selskapene, men at rutiner og retningslinjer som sikrer at eierskapene blir forvaltet på en strukturert og forsvarlig måte ikke i tilstrekkelig grad er formalisert. Dette gjelder blant annet rutiner for oppdatering av eierskapsoversikten, rutiner for rapportering og retningslinjer for hvordan generalforsamlingsrepresentantene skal utøve vervene.

Videre viser undersøkelsen at kommunens politiske organer ikke drøfter saker som skal behandles i generalforsamling/representantskap i forkant av eiermøtene. Etter revisjonens vurdering kan behandling av sakene i forkant av eiermøter øke mulighetene for å få klargjort og formidlet viktige styringssignaler til eierrepresentantene, og revisjonen anbefaler at kommunen vurderer slik behandling for sine viktigste eierskap.

I eierskapsmeldingen står det at sammensetning av styreverv bør gjøres ut i fra formelle krav til kompetanse og selskapets egenart. Både intervju og spørreundersøkelse viser at eierrepresentanter i hovedsak blir utnevnt på bakgrunn av politiske verv og partitilhørighet, og i liten grad på bakgrunn av kompetanse. I tillegg viser undersøkelsen at bare en av syv generalforsamlingsrepresentanter og 22 % av styrevervrepresentantene har fått opplæring knyttet til sine verv. Etter revisjonens vurdering har kommunen i liten grad sikret at eierrepresentantene har tilstrekkelig kompetanse til å forvalte eierstyringen på en forsvarlig måte i tråd med prinsippene i eierskapsmeldingen og kommunens intensjoner.

Undersøkelsen viser at det ikke er fastsatt prinsipper for rapportering fra selskapene til kommunen utover lovbestemte krav til rapportering. Det er et fåtall av generalforsamlingsrepresentantene som rapporterer til kommunen. Kommunen bør vurdere å innføre retningslinjer for rapportering fra de viktigste selskapene for å sikre at forvaltningen av disse eierskapene er i samsvar med kommunens interesser.

6. Forslag til tiltak

Haugesund kommune bør:

- I større grad konkretisere og formalisere eierstrategier for de enkelte selskapene.
- Sørge for at utnevnelsen av styrerepresentanter skjer i samsvar med prinsippene i eierskapsmeldingen.
- Gjennomføre opplæring av de folkevalgte knyttet til eierskapsforvaltning og sikre at styrerepresentanter utnevnt av kommunen får tilstrekkelig opplæring.
- I større grad formalisere rutiner og retningslinjer for forvaltningen av eierskapene, herunder rapporteringsrutiner.
- Vurdere å legge fram saker til politisk behandling i forkant av eiermøter.
- Som et ledd i behandlingen av eierskapsmeldingen, gjennomføre evaluering av kommunens eierskapsforvaltning.

Vedlegg 1: Høringsuttalelse

Dugstad, Anders (NO - Oslo)
Postboks 341
0213 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
Saksnr. 2010/6106
Løpenr. 10199/2011
Arkivkode 033

Saksbehandler
Jo Inge Hagland
Tlf. 52743140

Vår dato
14.03.2011

SVAR PÅ HØRINGSUTKAST AV RAPPORT TIL VERIFISERING OG UTTALELSE

Revisjonens undersøkelser og vurderinger er interessante og nyttige, og vil bli fulgt opp fra rådmannens side i arbeidet med ny eierskapsmelding.

Rådmannen har ingen vesentlige merknader til faktaframstillingen i rapporten. Det bemerkes imidlertid at kommunen kun i begrenset grad har erfaring (to år) med å utarbeide en eierskapsmelding.

Hensikten med den type undersøkelser som revisjonen har gjennomført, i tillegg til å gi generelle opplysninger om kommunens eierskapsforvaltning, bør være også å gi noen konkrete anvisninger på hvordan Haugesund kommune kan videreutvikle sitt arbeid med eierskapsforvaltningen. Rådmannen er enig i de vurderingene revisjonen har gjort basert på undersøkelsen. Revisjonens forslag under punkt seks vil kunne forbedre eierskapsmeldingen og eierskapsforvaltningen. Rådmannen anbefaler Haugesund kommune å gjennomføre de anbefalte tiltakene.

Rådmannen vil i løpet av våren 2011 utarbeide nye rutiner for tilbakemeldinger til Haugesund kommune fra selskapene kommunen eier eller har eierandeler i. Rådmannen vil foreslå at bystyret legger til rette for at folkevalgte som har oppgaver knyttet til kommunens eierskapsforvaltning får tilstrekkelig opplæring.

Det er stor forskjell på de selskapene kommunen eier eller har eierandeler i, så vel hva angår selskapenes virksomhetsområde, formål, størrelse og kommunens eierandeler. Basert på de undersøkelsene revisjonen har gjennomført vil rådmannen anta at flere av selskapene kommunen eier eller har eierandel i, vil ha nytte av å lese rapporten og gjøre seg kjent med anbefalingene fra revisjonen. Rådmannen vil understreke at det i denne sammenhengen er Haugesund kommune som har ansvaret for oppfølging av de selskapene kommunen eier eller har eierandeler i, og gjennomføre anbefalte tiltak fra revisjonen.

Med vennlig hilsen

Odd Henry Dahle
rådmann

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, a UK private company limited by guarantee, and its network of member firms, each of which is a legally separate and independent entity. Please see www.deloitte.com/no/omoss for a detailed description of the legal structure of Deloitte Touche Tohmatsu Limited and its member firms.

Deloitte provides audit, tax, consulting, and financial advisory services to public and private clients spanning multiple industries. With a globally connected network of member firms in more than 150 countries, Deloitte brings world-class capabilities and deep local expertise to help clients succeed wherever they operate. Deloitte's approximately 170,000 professionals are committed to becoming the standard of excellence.